

Υπόθεση C-653/23

Αίτηση προδικαστικής αποφάσεως

Ημερομηνία καταθέσεως:

6 Νοεμβρίου 2023

Αιτούν δικαστήριο:

Administratīvā apgabaltiesa (Λεττονία)

Ημερομηνία της αποφάσεως του αιτούντος δικαστηρίου:

1 Νοεμβρίου 2023

Πρωτοδίκως προσφεύγουσα και εκκαλούσα:

SIA TOODE

Πρωτοδίκως καθής:

Valsts ieņēmumu dienests (κρατική φορολογική αρχή)

[*παραλειπόμενα*]

Administratīvā apgabaltiesa (διοικητικό εφετείο, Λεττονία)

ΑΠΟΦΑΣΗ

Στη Ρίγα, την 1η Νοεμβρίου 2023

Το αιτούν δικαστήριο [*παραλειπόμενα*][σύνθεση του δικαστηρίου]

έκρινε κατόπιν έγγραφης διαδικασίας επί της έφεσης που άσκησε η SIA TOODE κατά της απόφασης του Administratīvā rajona tiesa (διοικητικού πρωτοδικείου, Λεττονία) της 14ης Απριλίου 2022, η οποία εκδόθηκε επί της προσφυγής που άσκησε η SIA TOODE αιτούμενη την έκδοση ευμενούς διοικητικής πράξης περί χορήγησης στην ίδια ενίσχυσης με σκοπό την αντιστάθμιση της μείωσης των ροών κεφαλαίου κίνησης για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021.

Ιστορικό

Έκθεση των πραγματικών περιστατικών

- 1 Στις 25 Μαρτίου και στις 9 Απριλίου 2021 η προσφεύγουσα SIA TOODE ως επιχείρηση πληττόμενη από την κρίση της νόσου COVID-19 ζήτησε από την κρατική φορολογική αρχή τη χορήγηση ενίσχυσης με σκοπό τη διασφάλιση των ροών κεφαλαίου κίνησης για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021.
- 2 Η κρατική φορολογική αρχή διαπίστωσε ότι ο κύκλος εργασιών της προσφεύγουσας κατά τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021 δεν είχε μειωθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπονται στις παραγράφους 4.2.1 και 4.2.2 του Ministru kabineta 2020.gada 10.novembra noteikumi Nr.676 «Noteikumi par atbalstu Covid-19 krīzes skartajiem uzņēmumiem arprožāmo līdzekļu plūsmas nodrošināšanai» (διατάγματος αριθ. 676 του υπουργικού συμβουλίου, της 10ης Νοεμβρίου 2020, σχετικά με την έγκριση της ρύθμισης περί ενισχύσεων με σκοπό τη διασφάλιση των ροών κεφαλαίου κίνησης προς τις επιχειρήσεις που πλήττονται από την κρίση της νόσου COVID-19) (εφεξής: ρύθμιση περί ενισχύσεων).
- 3 Η SIA TOODE άσκησε ένδικη προσφυγή με αίτημα τη χορήγηση της ενίσχυσης με σκοπό τη διασφάλιση των ροών κεφαλαίου κίνησης για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021. Η προσφεύγουσα θεωρεί ότι η κρατική φορολογική αρχή όφειλε να μην έχει λάβει υπόψη κατά τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών της τη συνολική αξία των συναλλαγών που αναγραφόταν στη δήλωση φόρου προστιθέμενης αξίας για την επίμαχη φορολογική περίοδο.
- 4 Με απόφαση της 14ης Απριλίου 2022 το πρωτοβάθμιο δικαστήριο απέρριψε την προσφυγή της SIA TOODE με το σκεπτικό ότι η τελευταία δεν πληρούσε τις προϋποθέσεις λήψης της ενίσχυσης.
- 5 Η SIA TOODE άσκησε έφεση κατά της απόφασης του πρωτοβάθμιου δικαστηρίου αμφισβητώντας την εκτίμηση του εν λόγω δικαστηρίου σχετικά με το ότι για τον υπολογισμό του κύκλου εργασιών ήταν αναγκαίο να ληφθούν υπόψη τα στοιχεία της συνολικής αξίας των συναλλαγών που αναγραφόταν στη δήλωση φόρου προστιθέμενης αξίας.
- 6 Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας το Υπουργείο Οικονομικών ισχυρίστηκε αφενός ότι το καθεστώς ενισχύσεων που προβλέπεται από τη ρύθμιση περί ενισχύσεων είχε θεσπιστεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του σημείου 3.1 της Ανακοίνωσης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, της 19ης Μαρτίου 2020, με τίτλο «Προσωρινό πλαίσιο για τη λήψη μέτρων κρατικής ενίσχυσης με σκοπό να στηριχθεί η οικονομία κατά τη διάρκεια της τρέχουσας έξαρσης της νόσου COVID-19» [C(2020) 1863] (στο εξής: προσωρινό πλαίσιο), αφετέρου ότι το Υπουργείο Οικονομίας είχε λάβει την έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σχετικά με το εν λόγω καθεστώς ενισχύσεων. Η έγκριση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς τη συμβατότητα της ενίσχυσης ίσχυε έως τις 30 Ιουνίου 2022, συνεπώς μετά την ημερομηνία αυτή δεν εγκρίνεται η χορήγηση της ενίσχυσης βάσει του προσωρινού πλαισίου.

- 7 Απαντώντας στα ερωτήματα που υπέβαλε το Augstākā tiesa (Ανώτατο Δικαστήριο, Λεττονία) σε άλλη υπόθεση διοικητικής φύσης (υπόθεση SKA-356/2023), η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εξέδωσε γνώμη (στο εξής: γνώμη της Επιτροπής) στις 11 Σεπτεμβρίου 2023.

Η Επιτροπή επισημαίνει ότι εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να καθορίσουν βάσει των σχετικών διατάξεων του εθνικού δικαίου το χρονικό σημείο κατά το οποίο ο αιτών αποκτά νομικώς δεσμευτικό και ανεπιφύλακτο δικαίωμα στη λήψη ενίσχυσης δυνάμει της ρύθμισης περί ενισχύσεων. Η Επιτροπή θεωρεί ότι σύμφωνα με την παράγραφο 23 της ρύθμισης περί ενισχύσεων η χορήγηση της ενίσχυσης πραγματοποιείται τη χρονική στιγμή έκδοσης της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής περί χορήγησης ή μη της ενίσχυσης.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή υπογραμμίζει αφενός ότι η χορήγηση ενίσχυσης μετά τη λήξη της προθεσμίας του σημείου 22, στοιχείο δ', του προσωρινού πλαισίου θα συνιστούσε παράβαση της υποχρέωσης αναστολής του άρθρου 108, παράγραφος 3, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αφετέρου ότι εναπόκειται στα εθνικά δικαστήρια να παρεμποδίσουν την καταβολή της ενίσχυσης αυτής στον αιτούντα. Σε περίπτωση που η ενίσχυση που ζήτησε ο αιτών δεν έχει χορηγηθεί έως τις 30 Ιουνίου 2022, τα εθνικά δικαστήρια δεν μπορούν μετά την ημερομηνία αυτή να επιδικάσουν αποζημίωση αντί της ενίσχυσης αυτής για τη ζημία που υπέστη ο αιτών λόγω της μη καταβολής της ενίσχυσης.

- 8 Η προσφεύγουσα τοποθετήθηκε επί της γνώμης της Επιτροπής επισημαίνοντας ότι η ημερομηνία που πρέπει να ληφθεί υπόψη ως χρόνος χορήγησης της ενίσχυσης είναι εκείνη κατά την οποία η φορολογική αρχή έλαβε την αρχική απόφαση περί χορήγησης ή μη της ενίσχυσης, δηλαδή εν προκειμένω η 23η Απριλίου 2021. Σε περίπτωση που το εθνικό δικαστήριο δεχθεί το αίτημα για την έκδοση ευμενούς διοικητικής πράξης και διατάξει την κρατική φορολογική αρχή να εκδώσει απόφαση περί χορήγησης της ενίσχυσης στην προσφεύγουσα, τότε η μεταγενέστερη αυτή απόφαση της κρατικής φορολογικής αρχής θα πρέπει να θεωρηθεί ως ολοκλήρωση της διοικητικής διαδικασίας που είχε προηγουμένως κινηθεί.

Η κρατική φορολογική αρχή επισημαίνει ότι με τις προσβαλλόμενες στην κύρια δίκη αποφάσεις απορρίφθηκε η αίτηση της προσφεύγουσας περί χορήγησης της ενίσχυσης για τους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021. Οι αποφάσεις αυτές δεν παρείχαν στην προσφεύγουσα βέβαιο δικαίωμα λήψης της ενίσχυσης. Μέχρι το τέλος της επιλέξιμης περιόδου, δηλαδή μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022, η κρατική φορολογική αρχή δεν έλαβε καμία άλλη απόφαση περί χορήγησης της ενίσχυσης στην προσφεύγουσα. Σύμφωνα με τη γνώμη της Επιτροπής μια ενίσχυση δεν μπορεί να χορηγηθεί αναδρομικά με δικαστική απόφαση που διατάσσει την κρατική φορολογική αρχή να εκδώσει διοικητική πράξη χορήγησης της ενίσχυσης μετά τη λήξη της επιλέξιμης περιόδου.

Σκεπτικό

Εφαρμοστέα νομοθεσία

Εθνικό δίκαιο

- 9 Komercedarbības atbalsta kontroles likums (νόμος περί ελέγχου των ενισχύσεων για εμπορικές δραστηριότητες)

Άρθρο 1, παράγραφος 2, σημείο 2:

Ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης: ημερομηνία κατά την οποία ο δικαιούχος της ενίσχυσης για εμπορικές δραστηριότητες αποκτά το δικαίωμα στην εν λόγω ενίσχυση σύμφωνα με τον νόμο.

- 10 Administratīvā procesa likums (κώδικας διοικητικής δικονομίας)

Άρθρο 250, παράγραφος 2:

Κατά τον έλεγχο νομιμότητας διοικητικής πράξης τα δικαστήρια λαμβάνουν υπόψη στην απόφασή τους μόνο την αιτιολογία που παρέθεσε η δημόσια αρχή στη διοικητική πράξη. Ο περιορισμός αυτός δεν ισχύει στις περιπτώσεις ευμενούς διοικητικής πράξης.

Άρθρο 254, παράγραφος 1:

Αν δικαστήριο κρίνει βάσιμο το αίτημα έκδοσης διοικητικής πράξης, διατάσσει τη δημόσια αρχή να εκδώσει την οικεία διοικητική πράξη.

- 11 Ρύθμιση περί ενισχύσεων

Παράγραφος 23:

Ως χρονικό σημείο χορήγησης της ενίσχυσης θεωρείται η ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής περί χορήγησης της ενίσχυσης.

Παράγραφος 23.¹

Εάν η ενίσχυση δεν χρησιμοποιηθεί εντός δύο μηνών από την έκδοση της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής περί χορήγησης της, η επιχείρηση επιστρέφει στην κρατική φορολογική αρχή το μη χρησιμοποιηθέν ποσό της ενίσχυσης.

Παράγραφος 24:

Η απόφαση περί χορήγησης ενίσχυσης εκδίδεται μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022 σύμφωνα με το προσωρινό πλαίσιο.

Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 12 Συνθήκη για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Άρθρο 107, παράγραφος 1:

Ενισχύσεις που χορηγούνται υπό οποιαδήποτε μορφή από τα κράτη ή με κρατικούς πόρους και που νοθεύουν ή απειλούν να νοθεύσουν τον ανταγωνισμό διά της ευνοϊκής μεταχειρίσεως ορισμένων επιχειρήσεων ή ορισμένων κλάδων παραγωγής είναι ασυμβίβαστες με την εσωτερική αγορά, κατά το μέτρο που επηρεάζουν τις μεταξύ κρατών μελών συναλλαγές, εκτός αν οι Συνθήκες ορίζουν άλλως.

Άρθρο 107, παράγραφος 3, στοιχείο β΄:

Δύνανται να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά:

β) οι ενισχύσεις για την προώθηση σημαντικών σχεδίων κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος ή για την άρση σοβαρής διαταραχής της οικονομίας κράτους μέλους.

- 13 Κανονισμός (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (στο εξής: κανονισμός 2015/1589)

Άρθρο 1, στοιχείο β΄, σημείο ii:

[Νοείται ως] «υφιστάμενη ενίσχυση»: κάθε εγκεκριμένη ενίσχυση, δηλαδή τα καθεστάτα ενισχύσεων και οι μεμονωμένες ενισχύσεις που έχουν εγκριθεί από την Επιτροπή ή από το Συμβούλιο.

Άρθρο 1, στοιχείο γ΄:

[Νοείται ως] «νέα ενίσχυση»: κάθε ενίσχυση, δηλαδή τα καθεστάτα ενισχύσεων και οι μεμονωμένες ενισχύσεις, οι οποίες δεν αποτελούν υφιστάμενη ενίσχυση, καθώς και οι μεταβολές υφιστάμενων ενισχύσεων.

- 14 Προσωρινό πλαίσιο

Σημείο 22, στοιχείο δ΄:

Η Επιτροπή θα θεωρήσει ότι οι εν λόγω κρατικές ενισχύσεις συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107 παράγραφος 3 στοιχείο β) της ΣΛΕΕ, υπό την προϋπόθεση ότι τηρούνται πλήρως όλοι οι ακόλουθοι όροι [...]:

δ) η ενίσχυση χορηγείται το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022.

Λόγοι για τους οποίους εγείρονται αμφιβολίες ως προς την ερμηνεία της νομοθεσίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- 15 Λαμβανομένου υπόψη του γεγονότος ότι η νόσος COVID-19 πλήττει τα κράτη μέλη και ότι τα μέτρα ανάσχεσης που έλαβαν τα κράτη μέλη επηρεάζουν, μεταξύ άλλων, τις επιχειρήσεις, η Επιτροπή αναγνώρισε στο προσωρινό πλαίσιο ότι η

κρατική ενίσχυση είναι δικαιολογημένη και ότι μπορεί να κριθεί συμβιβάσιμη με την εσωτερική αγορά βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο β΄, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για περιορισμένο χρονικό διάστημα, με σκοπό να αντιμετωπιστεί η έλλειψη ρευστότητας που αντιμετωπίζουν οι επιχειρήσεις και να διασφαλιστεί ότι οι διαταραχές που προκαλούνται από την έξαρση της νόσου COVID-19 δεν υπονομεύουν τη βιωσιμότητα των επιχειρήσεων (σημείο 18). Επιπλέον, στο σημείο 21 του προσωρινού πλαισίου επισημαίνεται ότι, πέραν των υφιστάμενων δυνατοτήτων βάσει του άρθρου 107, παράγραφος 3, στοιχείο γ΄, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, προσωρινά περιορισμένα ποσά ενίσχυσης σε επιχειρήσεις που αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη ή ακόμη και ανυπαρξία ρευστότητας μπορούν να αποτελέσουν κατάλληλη, αναγκαία και στοχευμένη λύση υπό τις παρούσες συνθήκες.

Η ρύθμιση περί ενισχύσεων τέθηκε σε ισχύ στις 17 Νοεμβρίου 2020 προβλέποντας τα κριτήρια και τις διαδικασίες χορήγησης επιδοτήσεων προς τις επιχειρήσεις που πλήττονταν από την κρίση της νόσου COVID-19 με σκοπό τη διασφάλιση των ροών κεφαλαίου κίνησης. Η ρύθμιση περί ενισχύσεων διαμορφώθηκε βάσει του προσωρινού πλαισίου και στόχος της είναι να αντισταθμίσει υπέρ των επιχειρήσεων που επλήγησαν από την κρίση της νόσου COVID-19 τη μείωση των ροών κεφαλαίων κίνησης, προκειμένου να ξεπεραστεί το δεύτερο κύμα της νόσου COVID-19.

Από την παράγραφο 26 της ρύθμισης περί ενισχύσεων προκύπτει ότι η κρατική φορολογική αρχή αποφασίζει τη χορήγηση της ενίσχυσης και προβαίνει στην καταβολή της, μόνο αφού η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εκδώσει απόφαση επί του κατά πόσον η ενίσχυση για τις εμπορικές δραστηριότητες που καλύπτει η εν λόγω ρύθμιση συμβιβάζεται με την εσωτερική αγορά της Ένωσης.

Τέτοια απόφαση σχετικά με τη συμβατότητα της ενίσχυσης εκδόθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 16 Δεκεμβρίου 2020 [SA.59592 (2020/N)] προβλέποντας ότι η ενίσχυση μπορούσε να χορηγηθεί το αργότερο μέχρι τις 30 Ιουνίου 2021. Με μεταγενέστερες αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προβλέφθηκε ότι η προθεσμία για τη χορήγηση της ενίσχυσης θα παρατεινόταν μέχρι τις 30 Νοεμβρίου 2021 [Απόφαση SA.64046 (2021/N), της 3ης Ιουνίου 2021] και, τέλος, μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022 [Απόφαση SA.100596 (2021/N), της 14ης Δεκεμβρίου 2021].

Ως εκ τούτου, οι κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται και καταβάλλονται σύμφωνα με τη ρύθμιση περί ενισχύσεων πρέπει να θεωρηθούν ότι συμβιβάζονται με την εσωτερική αγορά.

- 16 Από τα ανωτέρω προκύπτει ότι το καθεστώς ενισχύσεων που εγκρίθηκε με το προσωρινό πλαίσιο αποσκοπεί στη χορήγηση βραχυπρόθεσμης ενίσχυσης προς τις επιχειρήσεις, σε περιπτώσεις όπου αυτές αντιμετωπίζουν αιφνίδια έλλειψη ρευστότητας λόγω των εξαιρετικών περιστάσεων που δημιουργήθηκαν από την έξαρση της νόσου COVID-19.

Το συμπέρασμα αυτό επιβεβαιώνεται από τη σχετική νομοθεσία. Το σημείο 22, στοιχείο δ', του προσωρινού πλαισίου προέβλεπε αρχικά ότι η ενίσχυση θα χορηγούνταν το αργότερο μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2020 (η προθεσμία αυτή παρατάθηκε τρεις φορές: με την τέταρτη τροποποίηση, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 13 Οκτωβρίου 2020, παρατάθηκε μέχρι τις 30 Ιουνίου 2021· με την πέμπτη τροποποίηση, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 28 Ιανουαρίου 2021, παρατάθηκε μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2021, και με την έκτη τροποποίηση, η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 18 Νοεμβρίου 2021, παρατάθηκε μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022).

Η ρύθμιση περί ενισχύσεων προβλέπει επίσης την περίοδο κατά την οποία μπορούν να χορηγηθούν οι κρατικές ενισχύσεις. Σύμφωνα με την παράγραφο 24 της εν λόγω ρύθμισης, η απόφαση εκδίδεται από τη δημόσια αρχή μέχρι τις 30 Ιουνίου 2022 σύμφωνα με το προσωρινό πλαίσιο. Η παράγραφος 23 της νομοθεσίας περί ενισχύσεων προβλέπει ότι ως χρονικό σημείο χορήγησης της ενίσχυσης θεωρείται η ημερομηνία έκδοσης της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής περί χορήγησης της ενίσχυσης. Επιπλέον, εάν η ενίσχυση δεν χρησιμοποιηθεί εντός δύο μηνών από την έκδοση της απόφασης της κρατικής φορολογικής αρχής περί χορήγησης της, η επιχείρηση επιστρέφει στην κρατική φορολογική αρχή το μη χρησιμοποιηθέν ποσό της ενίσχυσης (ρύθμιση περί ενισχύσεων, παράγραφος 23.¹).

Ως εκ τούτου, η ενίσχυση πρέπει να θεωρείται στοχευμένη και συμβατή με την εσωτερική αγορά, εφόσον χορηγείται και χρησιμοποιείται χωρίς καθυστέρηση, για τους προβλεπόμενους σκοπούς.

- 17 Η κατάσταση αλλάζει όταν ανακύπτει διαφορά σχετικά με το δικαίωμα του προσώπου να λάβει κρατική ενίσχυση.

Κατά της άρνησης δημόσιας αρχής να χορηγήσει κρατική ενίσχυση –δυσμενούς διοικητικής πράξης– το πρόσωπο δικαιούται να υποβάλει διοικητική ένσταση ενώπιον ιεραρχικά ανώτερης δημόσιας αρχής με αίτημα την έκδοση ευμενούς διοικητικής πράξης περί χορήγησης της ενίσχυσης. Ακόμη και αν η ιεραρχικά ανώτερη δημόσια αρχή απορρίψει τη διοικητική ένσταση, το πρόσωπο δικαιούται να προσφύγει ενώπιον των δικαστηρίων με αίτημα να εκδοθεί ευμενής διοικητική πράξη –περί χορήγησης της ενίσχυσης– και να επανεξετασθεί το κατά πόσον είναι βάσιμη η άρνηση της δημόσιας αρχής να χορηγήσει την κρατική ενίσχυση.

Εν προκειμένω, στις 25 Μαρτίου και στις 9 Απριλίου 2021 η προσφεύγουσα ζήτησε από την αρμόδια δημόσια αρχή τη χορήγηση της ενίσχυσης που αντιστοιχούσε στους μήνες Ιανουάριο και Φεβρουάριο 2021. Οι αρχικές αρνητικές αποφάσεις εκδόθηκαν από τη δημόσια αρχή στις 23 Απριλίου και στις 7 Ιουνίου 2021, ωστόσο οι τελικές αποφάσεις της εν λόγω δημόσιας αρχής εκδόθηκαν στις 9 Ιουνίου και στις 23 Ιουλίου 2021, αντίστοιχα.

Η διαδικασία ενώπιον του δευτεροβάθμιου δικαστηρίου κινήθηκε στις 29 Ιουνίου 2022.

Συνεπώς, η προθεσμία του σημείου 22, στοιχείο δ', του προσωρινού πλαισίου (και της παραγράφου 24 της ρύθμισης περί ενισχύσεων) έληξε κατά τη διάρκεια της ένδικης διαδικασίας.

- 18 Εν προκειμένω, το δικαστήριο πρέπει να εκτιμήσει αν η προσφεύγουσα δικαιούται να λάβει την κρατική ενίσχυση σύμφωνα με τη ρύθμιση περί ενισχύσεων και με το προσωρινό πλαίσιο.

Κατά την εκτίμηση αυτή το δικαστήριο πρέπει, μεταξύ άλλων, να καθορίσει την ημερομηνία κατά την οποία η ενίσχυση «χορηγείται» κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, δηλαδή πρέπει να προσδιορίσει το χρονικό σημείο κατά το οποίο πρέπει να θεωρηθεί ότι χορηγείται η ενίσχυση. Η πτυχή αυτή είναι αποφασιστικής σημασίας, προκειμένου να εκτιμηθεί αν η ενίσχυση την οποία ζητεί η προσφεύγουσα συνιστά υφιστάμενη ή νέα κρατική ενίσχυση.

- 19 Κατά πάγια νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης, για να προσδιορίσει τη χρονική στιγμή κατά την οποία μια ενίσχυση πρέπει να θεωρείται ότι χορηγήθηκε, το δικαστήριο πρέπει να λάβει υπόψη το σύνολο των προϋποθέσεων που προβλέπει το εθνικό δίκαιο για τη χορήγηση της επίμαχης ενισχύσεως [απόφαση της 28ης Οκτωβρίου 2020, Istituto nazionale per l'assicurazione contro gli infortuni sul lavoro (INAIL), C-608/19, EU:C:2020:865, σκέψεις 31 και 32]. Το καθοριστικό στοιχείο για να διαπιστωθεί το χρονικό σημείο χορήγησης μιας κρατικής ενίσχυσης στους δικαιούχους της με συγκεκριμένο μέτρο είναι η απόκτηση από τους δικαιούχους βέβαιου δικαιώματος λήψης της ενίσχυσης και η αντίστοιχη δέσμευση του κράτους να τη χορηγήσει. Πράγματι, σε αυτό ακριβώς το χρονικό σημείο μπορεί ένα μέτρο να επιφέρει στρέβλωση του ανταγωνισμού ικανή να επηρεάσει το εμπόριο μεταξύ των κρατών μελών, κατά την έννοια του άρθρου 107, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης (απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2022, Επιτροπή κατά European Food κ.λπ., C-638/19 P, EU:C:2022:50, σκέψη 123).

Επιπλέον, από τη νομολογία του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης προκύπτει ότι, από τη στιγμή που το δικαίωμα στη λήψη επιδότησης προερχόμενης από κρατικούς πόρους παρέχεται στον δικαιούχο δυνάμει της εφαρμοστέας εθνικής νομοθεσίας, πρέπει να θεωρηθεί ότι η ενίσχυση έχει χορηγηθεί και, συνεπώς, η πραγματική μεταβίβαση των επίμαχων πόρων δεν είναι καθοριστικής σημασίας (αποφάσεις της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Arriva Italia Srl, C-385/18, EU:C:2019:1121, σκέψη 36, και της 20ής Μαΐου 2021, Azienda Sanitaria Provinciale di Catania, C-128/19, EU:C:2021:401, σκέψη 45).

Επιπλέον, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει επίσης διευκρινίσει ότι, όσον αφορά ειδικότερα μια δικαιούχο επιχείρηση που αντιμετωπίζει οικονομικές δυσχέρειες, ο λόγος για τον οποίο τα πρόσωπα που διευθύνουν την επιχείρηση καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι η δραστηριότητα της επιχείρησης είναι οικονομικώς βιώσιμη και, ως εκ τούτου, αποφασίζουν τη συνέχιση της

δραστηριότητας αυτής είναι μάλλον η απόφαση των δημόσιων αρχών να της παράσχουν κρατική ενίσχυση παρά η πραγματική καταβολή της ενίσχυσης, στο μέτρο που η εν λόγω απόφαση γεννά δικαίωμα της δικαιούχου επιχείρησης στη λήψη της ενίσχυσης (απόφαση της 19ης Δεκεμβρίου 2019, Arriva Italia Srl, C-385/18, EU:C:2019:1121, σκέψη 37).

Συγχρόνως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι η θέσπιση κρατικής ενίσχυσης δεν μπορεί να προκύψει από δικαστική απόφαση, δεδομένου ότι προϋποθέτει εκτίμηση σκοπιμότητας ξένη προς τα καθήκοντα του δικαστή. Κατά συνέπεια, αν η επίμαχη εθνική ρύθμιση θεσπίζει πλεονέκτημα –την κρατική ενίσχυση– τα ποσά που επιδικάστηκαν με δικαστική απόφαση δεν μπορούν να θεωρηθούν ως χωριστές κρατικές ενισχύσεις σε σχέση με το εν λόγω πλεονέκτημα (απόφαση της 12ης Ιανουαρίου 2023, DOBELES HES, C-702/20 και C-17/21, EU:C:2023:1, σκέψεις 76 και 78).

- 20 Από τη νομολογία αυτή μπορεί να συναχθεί το συμπέρασμα ότι ως χρονικό σημείο χορήγησης της ενίσχυσης, κατά το οποίο αποκτά ο δικαιούχος της βέβαιο και ανεπιφύλακτο δικαίωμα στη λήψη της επίμαχης ενίσχυσης πρέπει να θεωρηθεί το χρονικό σημείο έκδοσης της σχετικής απόφασης της κρατικής δημόσιας αρχής, με την οποία διατάσσεται η χορήγηση της ενίσχυσης αυτής, ανεξαρτήτως του χρονικού σημείου καταβολής της.

Όπως προεκτέθηκε, η αρμόδια δημόσια αρχή (η κρατική φορολογική αρχή) ουδέποτε αναγνώρισε στην προσφεύγουσα το δικαίωμα λήψης της κρατικής ενίσχυσης και αυτό ακριβώς το ζήτημα είναι που εξετάζεται τώρα στο πλαίσιο διαδικασίας ενώπιον δικαστηρίου. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι έχει ποτέ δημιουργηθεί στο πρόσωπο της προσφεύγουσας έννομη σχέση που γεννά βέβαιο και ανεπιφύλακτο δικαίωμα στη λήψη της κρατικής ενίσχυσης.

Κατ' αρχήν, ένα τέτοιο δικαίωμα μπορεί να γεννηθεί στο πρόσωπο της προσφεύγουσας βάσει δικαστικής απόφασης, μόνο εφόσον το δικαστήριο διαπιστώσει αφενός ότι η προσφεύγουσα πληρούσε όλες τις προβλεπόμενες από το εθνικό δίκαιο προϋποθέσεις λήψης της επίμαχης ενίσχυσης και αφετέρου ότι η άρνηση της δημόσιας αρχής να χορηγήσει την ενίσχυση ήταν παράνομη και αβάσιμη. Συγχρόνως, πρέπει να ληφθεί υπόψη το γεγονός ότι, δεδομένου ότι η έννομη σχέση δεν προϋπήρχε, η δικαστική απόφαση δεν μπορεί να εκτελεστεί με την έκδοση ευμενούς διοικητικής πράξης έχουσας αναδρομική ισχύ (ex tunc). Το δικαστήριο μπορεί να διατάξει τη δημόσια αρχή να εκδώσει την οικεία διοικητική πράξη χορήγησης της ενίσχυσης ex nunc.

- 21 Εν προκειμένω, η διαφορά αφορά το δικαίωμα λήψης και την καταβολή κρατικής ενίσχυσης η οποία προβλέφθηκε από τη ρύθμιση περί ενισχύσεων και έχει δεόντως εγκριθεί από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Μια τέτοια ενίσχυση θα μπορούσε να θεωρηθεί «υφιστάμενη ενίσχυση», σύμφωνα με το άρθρο 1, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού 2015/1589.

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει εξετάσει το ζήτημα της εκτίμησης ενίσχυσης χορηγηθείσας σε πρόσωπο από αρμόδια δημόσια αρχή μετά τη λήξη της διάρκειας του εγκεκριμένου καθεστώτος ενισχύσεων, κάνοντας δεκτό ότι η ενίσχυση αυτή έπρεπε να θεωρηθεί ως νέα ενίσχυση (απόφαση της 7ης Απριλίου 2022, KW και SG, C-102/21 και C-103/21, EU:C:2022:272, σκέψεις 31 έως 35 και 42).

Ωστόσο, οι περιστάσεις της υπό κρίση υπόθεσης είναι διαφορετικές, καθόσον η δημόσια αρχή δεν έλαβε την απόφαση να χορηγήσει την ενίσχυση μετά τη λήξη της διάρκειας του εγκεκριμένου καθεστώτος ενισχύσεων, αλλά είναι δυνατόν στο πλαίσιο της ένδικης διαδικασίας, κατά την εξέταση από το δικαστήριο της άρνησης της δημόσιας αρχής να χορηγήσει την ενίσχυση βάσει της ρύθμισης περί ενισχύσεων, η άρνηση αυτή να κριθεί παράνομη, να αναγνωριστεί το δικαίωμα λήψης της ενίσχυσης και να διαταχθεί η αρμόδια δημόσια αρχή να εκτελέσει την απόφαση χορηγώντας και καταβάλλοντας στο οικείο πρόσωπο το ποσό της ενίσχυσης που δικαιούται.

Το αιτούν δικαστήριο διατηρεί αμφιβολίες αφενός ως προς το αν, υπό περιστάσεις όπως αυτές της κύριας δίκης –δηλαδή σε περίπτωση όπου με απόφαση, το μεν αναγνωρίζεται το δικαίωμα λήψης της ενίσχυσης μετά τη λήξη της προθεσμίας χορήγησης της ενίσχυσης που προβλέπει η νομοθεσία και έχει εγκρίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το δε διατάσσεται η αρμόδια δημόσια αρχή να χορηγήσει και να καταβάλει το ποσό της ενίσχυσης– μπορεί να θεωρηθεί ως ημερομηνία χορήγησης της ενίσχυσης η ημερομηνία κατά την οποία η αρμόδια δημόσια αρχή αρνήθηκε αβάσιμα να χορηγήσει την κρατική ενίσχυση στον δικαιούχο, και αφετέρου ως προς το αν η ενίσχυση αυτή πρέπει να θεωρηθεί ως υφιστάμενη ή ως νέα ενίσχυση.

- 22 Στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, ειδικότερα, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης μπορεί να παράσχει στο εθνικό δικαστήριο όλα τα ερμηνευτικά στοιχεία στα οποία μπορεί να στηριχθεί για να εκτιμήσει κατά πόσον εθνικό μέτρο μπορεί να χαρακτηριστεί ως κρατική ενίσχυση υπό την έννοια του δικαίου της Ένωσης ή, εφόσον παρίσταται ανάγκη, αν το μέτρο αυτό συνιστά υφιστάμενη ή νέα ενίσχυση (απόφαση της 13ης Δεκεμβρίου 2018, Rittinger κ.λπ., C-492/17, EU:C:2018:1019, σκέψη 43).

Δεδομένου ότι το αιτούν δικαστήριο οφείλει να διασφαλίζει την τήρηση των υποχρεώσεων που απορρέουν από το δίκαιο της Ένωσης και να απέχει από τη λήψη μέτρων ικανών να θέσουν σε κίνδυνο την επίτευξη των σκοπών της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κρίνει αναγκαίο να υποβάλει στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αίτηση προδικαστικής αποφάσεως.

[παραλειπόμενα] [σκέψεις δικονομικού χαρακτήρα]

Δυνάμει του άρθρου 267 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, [παραλειπόμενα][αναφορά σε εθνικούς δικονομικούς κανόνες] το αιτούν δικαστήριο

αποφασίζει

την υποβολή στο Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης των ακόλουθων προδικαστικών ερωτημάτων:

- 1) Έχει το άρθρο 107, παράγραφος 1, της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης την έννοια ότι κρατική ενίσχυση «χορηγείται» κατά το χρονικό σημείο κατά το οποίο η αρμόδια δημόσια αρχή αρνείται αβάσιμα να αναγνωρίσει το δικαίωμα προσώπου να λάβει την κρατική ενίσχυση, όταν αυτό διαπιστώνεται με δικαστική απόφαση που εκδίδεται μετά τη λήξη της προθεσμίας χορήγησης της ενίσχυσης;
- 2) Έχει το άρθρο 1, στοιχείο β', σημείο ii, του κανονισμού (ΕΕ) 2015/1589 του Συμβουλίου, της 13ης Ιουλίου 2015, περί λεπτομερών κανόνων για την εφαρμογή του άρθρου 108 της Συνθήκης για τη λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την έννοια ότι συνιστά υφιστάμενη ενίσχυση μια ενίσχυση η οποία δεν χορηγείται σε πρόσωπο βάσει απόφασης περί αναγνώρισης του σχετικού δικαιώματος που να έχει εκδοθεί από την αρμόδια δημόσια αρχή εντός της προβλεπόμενης από το καθεστώς ενισχύσεων προθεσμίας χορήγησης της ενίσχυσης, αλλά χορηγείται μετά τη λήξη της προθεσμίας αυτής, σε εκτέλεση δικαστικής απόφασης με την οποία διαπιστώνεται ότι εντός της εν λόγω προθεσμίας το πρόσωπο πληρούσε όλες τις προϋποθέσεις του εθνικού δικαίου για τη λήψη της εν λόγω ενίσχυσης και ότι η άρνηση της αρμόδιας δημόσιας αρχής να χορηγήσει την ενίσχυση ήταν παράνομη;

Αναστέλλεται η διαδικασία, μέχρις ότου αποφανθεί το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η παρούσα απόφαση δεν υπόκειται σε ένδικα μέσα.

[παραλειπόμενα]

[παραλειπόμενα][υπογραφές και επικύρωση]